

گفت و گو با حسن محمدیان

این روزها که شما محترمان این متن را می‌خوانید، آقای حسن محمدیان دیگر مدیر رادیو گفت‌وگو نیستند، ولی آن روزها که این گزارش تنظیم می‌شد، با او از قبل‌ترها و بعدترهای این شبکه صحبت کردیم.

گفت و گو با حسن محمدیان مدیر سابق رادیو گفت‌وگو • مقصومه شهبندی

رادیو گفت‌وگو از ساعت ۱۸ تا ۲۴ روزی موج اف.ام ردیف ۹/۰۳ در تهران قابل شنیدن است. در تاریخ رادیو شروع فصله رادیو گفت‌وگو ۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۵ ثبت شده‌است. این شروع حاصل جلسات کارشناسی اسایید دانشگاه و خبرگان حوزه رسانه در مورد ساختار، مأموریت‌ها، اهداف و موضوعات از آذر ۱۳۸۴ است که به نظر آقای محمدیان «در نوع خود در سازمان کاری کم‌نظیر بود. قبل از ۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۵ و شروع کار رادیو گفت‌وگو، جلسات خوبی با برخی مجامع علمی و فرهنگی داشتم. جلساتی با نویسندگان، مراجع، ناشران، دانشگاهیان، حقوق‌دانان و... تا جامعه باور کند چنین رادیویی می‌خواهد افتتاح شود. ابتداء این رادیو را تاکتیکی می‌دانستند.»

در مصاحبه‌های پیشین آقای محمدیان، در اولین سالروز تأسیس رادیو گفت‌وگو از پخش سراسری این شبکه اطلاع داده بود و در سال بعد دوباره همین... و هم‌اکنون در سال ۱۳۸۷ از برد رادیو گفت‌وگو می‌پرسیم؛ هنوز با همان برد اولیه هستید؟ با امید می‌گوید الان با همان برد اولیه در تهران هستیم، البته در کاشان و قم و حوالی تهران نیز شنیده می‌شویم. از نظر جمعیتی با توجه به جمعیت تهران، بُرد خوبی است. در آینده نزدیک سراسری خواهیم شد!!

گزارش‌های قبلی را یادآوری می‌کنم که می‌گوید: «مشکل مشکل‌فنی است. موج اف.ام دارای محدوده مشخصی است و جایی برای فرانس جدید ندارد. معاونت فنی می‌خواهد تغییراتی ایجاد کند که ده‌دوازده فرانس جدید اضافه می‌شود. الان مشکل مشکل‌فنی است.»

دانستن اینکه آقای حسن محمدیان اصالتاً شمالی (مازندرانی)، است و مدتی در آموزش و پرورش مریوان و بعد در رادیو کرمان بود و حالا در تهران است، جالب است. او سال ۱۳۶۰ به کردستان رفته و بعد از آنچه به آموزش و پرورش مریوان و بعد سفر؛ یک مدت هم در کامیاران و هنگامی که دانشگاه‌ها پس از انقلاب فرهنگی بازگشایی شدند به دانشگاه شهید باهنر کرمان رفت. سال ۱۳۶۴ وارد صداوسیما شد، در ۱۳۷۳ به تهران آمد و از سال ۱۳۷۵ مدیر گروه اقتصاد رادیو سراسری بود. البته آقای محمدیان تجربه شش سال دبیری جشنواره رادیو را هم دارد.

- در سالروز تأسیس رادیو گفت و گو [یعنی آن هنگام که یک ساله بود] نیز گفته بودید یک سال بگذرد، بعد!
- خب حداقل پنج، شش ماه طول می‌کشد. شبکه‌ای مثل ما شش ساعت بیشتر برنامه ندارد. یعنی از صبح تا شش بعدازظهر کسی ما را نمی‌شنود و پوشش آن از تهران و قم بیشتر نیست. ما با شبکه‌های ۲۴ ساعته که با کیفیت در سراسر ایران شنیده می‌شوند نباید مقایسه شویم. من در آمار کل کشور دیدم مثلاً گفته بود رادیو گفت و گو ۳٪ شنونده دارد.
- پژوهشگری که تحقیق می‌کند می‌داند که رادیو گفت و گو، شبکه‌ای تخصصی است و می‌داند چطور تحقیق کند. مخاطب ما مخاطب تأثیرگذار است، به ده نفر زنگ می‌زنند. ادعای اول بودن را نداریم.
- بحث روی ادعای اول بودن نیست؛ بحث بر سر این است، حالا که چنین موضوعی پیش آمده، چرا سند و مدرک نداشته باشیم؟ طبق آماری که مرکز نظارت سازمان ارائه داده، هفته‌ای ۱۰۰ او ۱۲۰ کارشناس طراز اول در رادیو گفت و گو شرکت می‌کنند.
- این مطلب مثل این است که رادیو ایران ادعا کند تعداد زیادی از مردم عادی به ما زنگ زده‌اند. مخاطب خاص آن شبکه مردم عادی‌اند. اینکه کارشناس با رادیو گفت و گو تماس بگیرد برتری نیست.
- رادیو گفت و گو از منظر افکار، طرحی است که از کارشناسان مختلف درباره شبکه پرسیدیم. ما تا حالا هیچ عددی نگفته‌یم، هرماه اخبار را جمع می‌کنیم. از طرفی سفارشی که از یک سطح علاقه-مندی برای پی‌گیری عمیق تر مطالب برخوردارند. به هر حال شنونده ما عموم جامعه نیست. از سویی ساعت پخش خیلی مهم است، به همین دلیل نمی‌توان مقایسه کرد. مخاطب در حوزه سیاستمداران، روزنامه‌نگاران، دانشجویان و... است. اگر نظرسنجی می‌خواهید، بروید آنجا. خیلی مهم است به دانشگاه بروید یا به میوه فروشی!
- تلفن برنامه ملاک نیست؛ یعنی ملاک علمی و دقیقی نیست. با توجه به تعاریفی که گفتم می‌شود نظرسنجی کرد. البته در برخی شبکه‌ها دلخوشی همان تلفن‌هاست.
- ما تصاویر و صدای کارشناسان مختلف از همه جناح‌ها را در گزارش سالیانه معنکس کردیم و در سالگرد شبکه هم در تیزی کوتاه پخش کردیم. همیشه در هر صحبتی که می‌کنم می‌گویم ما هنوز نظرسنجی علمی نکردیم؛ همین ارتباطی که داریم، نامه و سایت و... را می‌گوییم.
- یکی از افتخارات مدیر رادیو گفت و گو سیستم سبک و چابک است. برای آشنایی بیشتر با این سیستم لطفاً کمی آن را بشکافید؟
- من فقط چهار تا مدیر دارم؛ طرح و پژوهش، نظارت و ارزیابی، پخش و پشتیبانی تولید و همچنین ارتباطات.
- «طرح و برنامه» را به «طرح و پژوهش» تغییر نام دادید؟
- در رادیو گفت و گو فکر و طرح، محور برنامه‌سازی است. وقتی در شورای عالی کارشناسان تضمیمی می‌گیریم، بلا فاصله انجام
- (مجله رادیو) آقای محمدیان، از قرار معلوم مهندسی معدن خواندید. چه شد از دانش فنی به رسانه گره خوردید که بیشتر به علوم اجتماعی و فرهنگی بستگی دارد؟
- (آقای محمدیان) علاقه و کشش من کار فرهنگی و مسائل اجتماعی و سیاسی بود. چون ریاضی خواندم به فنی رفتم. همه ۲۷ سال خدمت من، در حوزه فرهنگ است. کار نشریه و تحلیل سیاسی روز و...
- در میان مصاحبه‌ها و گزارش‌های دو سال اخیر رادیو گفت و گو تأکید بر چندصدای بودن رادیو از جنبه سیاسی بیشتر به چشم می‌خورد. موضوع‌بندی گفت و گوهای رادیو گفت و گو چگونه است؟
- گفت و گوهای اجتماعی و فرهنگی بیشتر نیاز جامعه است، ولی کشش و علاقه جامعه بیشتر به موضوعات سیاسی است. سیاست خود را به فرهنگ و اقتصاد... تحملی می‌کند. مردم ما بیش از اندازه سیاسی هستند. ما از یک انقلاب بزرگ عبور کردیم و مردم مواطن بودند که انقلاب می‌آید و چه می‌کند. اطلاعات سیاسی مردم خیلی بالاست، از طرفی مربزبندی قوی نمی‌توان کرد. اما در رادیو گفت و گو بالاترین آمار، اول فرهنگی، بعد اجتماعی و سپس سیاسی است.
- یکی از اهداف رادیو گفت و گو «هم‌گرایی» است. تعریف شما از هم‌گرایی چیست و در این ایده‌آل چه اتفاقی می‌افتد؟
- جامعه ایران در هر زمینه‌ای ظرفیت‌های متعدد دارد؛ گاهی ظرفیت‌ها همدیگر را ختنی می‌کنند. رادیو گفت و گو تمام تلاش خود را می‌کند که این ظرفیت‌ها همدیگر را تکمیل کنند تا مشکلات مملکت حل شود. برای مثال در حوزه خانواده به هم‌گرایی نیاز داریم تا واگرایی. اگر زن و شوهر به دنبال حقوق خود باشند و اگرایی ایجاد می‌شود، از طرفی اگر به دنبال تکلیف و وظایف خود باشند وحدت و هم‌گرایی به وجود می‌آید.
- چطور رادیو گفت و گو این هم‌گرایی را ایجاد می‌کند؟
- وقتی از همه صاحبان فکر و اندیشه دعوت می‌شود که با هم به گفت و گو بنشینند، خیلی دیدگاه‌ها به هم نزدیک می‌شود و این به هم‌گرایی کشور کمک می‌کند. حضرت علی(ع) می‌فرمایند: «مردم دشمن چیزی هستند که درباره آن جهالت دارند.» ما هم وقتی همدیگر را نمی‌شناسیم با یکدیگر مشکل داریم. امسال در دو میان سالگرد تأسیس شبکه از طیف‌های مختلف با شعار «همه زیر سقف رادیو گفت و گو» دعوت کردند. وقتی یک رسانه ظرفیت‌هایی دارد چرا به کار نگیرد؟! خیلی‌ها می‌گویند افتخار می‌کنیم در رادیوی خودمان حرف می‌زنیم و اولین بار در رادیو گفت و گو.
- اتفاقاً در یکی از مصاحبه‌هایتان با تیتر «رادیو گفت و گو رقیبی برای رسانه‌های خارجی» خواندم که گفته بودید: «بسیاری از اساتید و کارشناسان گفته‌اند با وجود شبکه رادیویی، نیازی به کسب خبر از دیگر رسانه‌های خارجی احساس نمی‌شود». چقدر احساس نیاز کردید که نظرسنجی کنید؟
- نظرسنجی سفارش دادیم. گفتیم دو سال بگذرد بعد این کار را بکنیم.

شکوهی (روزنامه‌نگار و نویسنده)، مسعود عابدین‌زاد (مدیر نظارت، ارزشیابی و مطالعات برنامه‌ای)، امیر دبیری مهر (کارشناس مجری برنامه گفت‌وگوی روز) و محمود خوشنویس که اوایل انقلاب مدیر رادیو بودند، اعضای این شورا هستیم.

البته به تناسب، مهمانی نیز دعوت می‌شود. در شورای برنامه‌ریزی افکار تبدیل به برنامه (به عبارتی عملیاتی) می‌شود.

۷۰٪ برنامه‌های ما زنده است. بخش دیگری که در ساختار تعریف شده ما هست ولی هنوز نیازی ندیدیم، میزهای تخصصی است؛ میزهای تخصصی با چند کارشناس.

○ آیا رابطه از عمودی به افقی در حال تغییر است؟ □ این چهار تا مدیریت هیچ کدام منشی ندارند وقت بدھیم و منتظر بمانیم. در رسانه یک لحظه، مهم است. منشی و تشکیلات معنی ندارد.

می‌شود. پژوهش یعنی تولید برنامه نیازمند پژوهش اولیه است. باید برای آن کد تعریف کنیم. در رادیو شاید جاهای دیگر هم پژوهش مطرح باشد اما صوری و ظاهری است.

نیازهای اولیه مخاطب چیست که طبق آن برنامه‌سازی شود. برای برنامه‌سازی، مدل اینگونه است که مرحله اول باید سوزه‌یابی کرد و مسئله روز را گلچین کرد (انتخاب سوزه مناسب با روز). در طراحی سوزه به صورت مناظره و مستند و جنگ... [در همه این مراحل] پژوهش نهفته است. تبدیل این فکر به برنامه بررسی می‌شود. آیا برنامه‌سازان مناسب برای این کار انتخاب شده‌اند یا نه. مرحله بعد، سنجش پس از پخش است. یک نوآوری در سیستم رادیو گفت‌وگو، بحث نظارت و ارزیابی و مطالعات برنامه‌ای است؛ یعنی افرادی برنامه را گوش کنند و ارزیابی نمایند. البته هنوز اجرا نکردیم، چون محدودیت‌های مالی و اداری داریم. طرح و پژوهش، فکر برنامه‌سازی است؛ به-

جامعه ایران در هر زمینه‌ای ظرفیت‌های متعدد دارد؛ گاهی ظرفیت‌ها هم‌دیگر را خشی می‌کنند. رادیو گفت‌وگو تمام تلاش خود را می‌کند که این ظرفیت‌ها هم‌دیگر را تکمیل کنند تا مشکلات مملکت حل شود.

○ چون الان میزان ساعت برنامه‌سازی و پخش کوتاه است شاید این گونه باشد. اگر مدیر شما هم دغدغه‌هایش زیاد باشد نیاز به منشی خواهد داشت که وقت‌هایش را تنظیم کند. مدیریت یک سیستم سبک و چابک(!) اگر ساعت پخش شبکه بالا برود، همچنان جواب می‌دهد؟

□ از این طرف نگاه کنید؛ نوع طراحی، ویژگی می‌دهد باید روزآمد باشد. تفاوت رادیو گفت‌وگو با دیگر شبکه‌ها در این است که کنداکتور سنتی به صورت موزاییکی است که هر گروه در آن سهمی دارد و برای تغییر هر کس سهم خواهی می‌کند. به عبارتی بیشتر گروه محور است تا طرح محور. وقتی مدیر گروه اقتصاد بودم فقط به این فکر می‌کردم که اگر به جای دو ساعت سه ساعت برنامه داشته باشم بهتر است، چراکه قدرت و سهم بیشتری خواهم

عبارة اتفاق فکر است.

○ درباره شورای کارشناسی بیشتر توضیح می‌دهید؟

□ شورای کارشناسی بازوی فکری طرح و پژوهش است.

○ شورای عالی کارشناسی چطور شکل گرفت؟

□ برای انتخاب کارشناسان اولویت‌های داشتم که با حوزه رسانه آشناشی داشته باشند. هر یک در حوزه خود، هسته اولیه را شکل دادند. در حال حاضر همان جمع با یکی دو نفر کمتر هستند. در این جمع همه تخصص‌ها هستند و وقتی موضوعی به بحث گذاشته می‌شود، صاحب‌نظر آن بحث پیش‌نویس را می‌آورد و درباره آن بحث می‌شود.

خودم، دکتر پورحسن (استاد فلسفه کلام) علامه جعفری هرندي (فقه و حقوق)، مجید توسلی (جامعه‌شناس)، علی

خیلی از کسانی که در حوزه فرهنگ کار
 کردهند نگران پخش ماهواره‌ها و شبکه‌های
 مختلف هستند. نگرانی من فراتر از
 اینهای است. اینکه مردم ماهواره بینند نگرانی
 ندارد، مردم ایران خیلی فهیم هستند.
 نگرانی من این است که آن شبکه‌ها تبدیل
 به «رسانه ملی» شوند. یعنی آن‌ها برای
 مردم منبع و مرجع شوند.

□ یک رادیو از چند جنبه می‌تواند خود را تعریف کند و با دیگران متفاوت باشد. ما شاید تفیریج و سرگرمی حتی ۰/۵ هم نداشته باشیم. بخش اطلاعاتی - آموزشی بیشترین محتوای ما را دارد. ما مخاطب را نصیحت نمی‌کنیم؛ فضایی ایجاد می‌کنیم که آحاد مختلف گفت‌وگو کنند. مناظره، دعوای افراد نیست، تقابل اندیشه‌های است که باعث رشد می‌شود. هرجا نقد هست، علم ایجاد می‌شود.

رادیو گفت‌وگو مدعی آموزش دادن نیست، بلکه فضا را ایجاد می‌کند. وقتی گفت‌وگوها مطرح شد، جامعه آب‌دیده می‌شود. رسانه فرستنی برای ابراز اندیشه‌های است. پخش آنها دلیل پذیرفتن و تبلیغ نیست، بلکه توصیفی و تبیینی و تحلیلی است. مخاطب از تقابل تفکرات، چیزی برداشت می‌کند. هرچه میزان گفت‌وگو و بحث‌ها بیشتر شود سعه صدر جامعه بالا می‌رود و از سوی گوش دادن را یاد می‌گیریم. وقتی زمینه‌ها ایجاد می‌شود، جامعه خود به خود توانمند خواهد شد.

داشت. اما کار در رادیو گفت‌وگو طرح محور است. اگر فکر جدید باشد ممکن است یک برنامه کنسل شود و برنامه دیگری جایگزین گردد.

○ ما در جامعه مشکل گفت‌وگو داریم و شیوه‌های گفت‌وگو را نمی‌دانیم. این شبکه چقدر در مورد آموزش گفت‌وگو با مخاطبان کار می‌کند؟

□ برنامه اینجا رادیو گفت‌وگو است، گفت‌وگو در خانواده، بین جناح‌های سیاسی و... را مطرح می‌کرد. یک میان‌برنامه بود که یک سال و نیم پخش شد. موضوع بحث این بود که ما در جامعه چه قدر گفت‌وگو می‌کنیم و چه مشکلاتی داریم. مسئله مهم این است که اگر بلد باشیم خوب گفت‌وگو کنیم، خیلی از مشکلات حل می‌شود. در خانواده‌ای که گفت‌وگو در آن هست، خیلی جدل‌ها روی نمی‌دهد. زن و مرد اگر بلد باشند خوب حرف بزنند مشکلات عدم تفاهم به وجود نمی‌آید. در جناح‌های سیاسی همین‌طور. در فرهنگ و دین ما تأکید زیادی

بر گفت‌وگو شده است: «حتی اگر مجادله می‌کنید به روش احسن این کار را بکنید». گفتم و گفت در ادبیات ما زیاد است. ایجاد فکر و شکوفایی حاصل گفت‌وگو است. خشن رادیو گفت‌وگو این است که انتهای گفت‌وگو معلوم نیست. می‌خواهیم در مجموع فرهنگ گفت‌وگو را تقویت کنیم و هم‌گرایی و وحدت را بالا ببریم، اما به صورت مستقیم به این موضوع نمی‌پردازیم.

○ اگر گفت‌وگو را در سه سطح زیر تقسیم کنیم، شبکه گفت‌وگو در هریک از این سطوح چقدر موفق است؟
 - آرا و نظرات مختلف از طریق مناظره و گفت‌وگو یا به عبارتی تضارب آرا پخش شود.

- در سطح دوم به مردم شیوه‌های گفت‌وگو را یاد دهد.
 - در مرحله آخر شنوندگان به چه میزان با رادیو گفت‌وگو رابطه دارند و میزان گفت‌وگو بین این دو چقدر است.

○ گفت‌وگو بین مخاطب و رادیو گفت‌وگو چگونه است؟
 □ ما در این بخش کمی ضعف داریم. من در جلسه سردبیران شورای روز نیز گفتم برنامه‌های تعاملی کم داریم. اینکه مردم اظهارنظر کنند یا بخشی صاحب‌نظران دوست دارند تعامل کنند یا یک برنامه مستقل که شنونده‌ها زنگ بزنند، طراحی نکردیم. سیستم گویایی با نام «با ما گفت‌وگو کنید» گذاشتیم. هر روز دو سه تا انتخاب می‌شد و پخش می‌شد. ولی اینگونه که کارشناس مجري و کارشناس بنشینند و شنونده‌ها زنگ بزنند و گفت‌وگو کنند، ما چنین برنامه‌ای نداریم.

○ در آن سیستم چهار مدیره، آیا مدیر ارتباطات جایگزین مدیر روابط عمومی است؟

□ به مدیر ارتباطات گفتم ما کارهای مربوط به روابط عمومی، پوستر، آفیش و... نمی‌خواهیم. دو کار مهم باید انجام دهید: سایت و بانک اطلاعات. سایت شبکه مکمل رادیو گفت‌وگوست

- می افتد.
- این نقد خیلی زیرکانه به سیستم برمی گردد.
- آن، من قدرت لا بیگری ام ضعیف است. مثلاً بروم معاون مالی و فنی را بینم و خارج از سیستم امکانات بگیرم...
- شما به عنوان مدیر شبکه فکر می کنید شبکه شما چه ایرادهایی دارد؟
- یکی از عیوبهایی که به ذهنم می رسد، اینکه سیستم هنوز کاملاً هماهنگ نیست. این سیستم مشکلاتی دارد. پیوندهای بین مدیریت‌ها هنوز قوی و محکم نیست. گاه مشکل ایجاد می‌کند، چون مدل جدیدی است.
- و نقد دیگر اینکه در گزارش‌کردن به مدیریت بالادست، مشکل داریم. خیلی کارهای نو و موضوعات جدید انجام دادیم اما در انعکاس آنها به مسئولان کمی ضعف داریم.
- و سؤال آخر اینکه فکر می کنید آقای حسن محمدیان چه خصوصیاتی داشته است که به عنوان مدیر رادیو گفت‌وگو انتخاب رسانه ملی یعنی همه طیف‌ها یعنی همه همه.
- خیلی از کسانی که در حوزه فرهنگ کار کردن نگران پخش ماهواره‌ها و شبکه‌های مختلف هستند. نگرانی من فراتر از اینهای است. اینکه مردم ماهواره بیینند نگرانی ندارد، مردم ایران خیلی فهیم هستند. نگرانی من بینند نگرانی ندارد، مردم ایران خیلی فهیم هستند. آنها برای مردم منبع و مرجع شوند. اگر اتفاقی بیفتاد، ما نگوییم و آنها بگویند به مرور آن شبکه‌ها جایگزین رسانه ملی می‌شود. وقتی آنها بگویند آنطور که دوست دارند تحلیل می‌کنند و می‌گویند. خطر بزرگ این است که آن رسانه‌ها رسانه ملی شود. ما خیلی از مسائل را می‌توانیم در رسانه ملی بگوییم. عجول نباشیم، به نتیجه‌های درازمدت و حرفه‌ای فکر کنیم. این که فقط بگوییم خط قرمزها به ما لطمه می‌زنند چیزی نمی‌ماند مطرح کنیم یا آنقدر سرو ته را می‌زنیم، تنها حرفی مبهم می‌ماند.
- سکوت کردن و نگفتن مشکل را حل نمی‌کند، چون کانال‌های اطلاع‌رسانی در عصر جدید زیاد است. وقتی ما خبرها را نمی‌گوییم آن شبکه‌ها منبع و مرجع می‌شوند. ایرانیان وقتی به هم می‌رسند، می‌گویند «چه خبر» و بعد می‌گویند «دیگر چه خبر»؟ خیلی از خط قرمزها، خط قرمز نیست.
- در جایی گفتید: «صدای خوب اولویت اول ما نیست!» برای کارشناس مجری خوب چه می‌کنید؟ بحث کارشناسان مجری دغدغه شبکه‌های تخصصی است، شما چقدر درگیر این موضوع هستید؟
- صدای خوب به همراه ارتباطات قوی و اطلاعات، یک کارشناس مجری موفق را می‌سازد. ما هم کسی را نمی‌آوریم که لکنت داشته باشد ولی سعی می‌کنیم تأکید بر توانمندی در ارتباط و اطلاعات باشد.
- آقای محمدیان، شما در یکی از مصاحبه‌های خود گفتید: «تنها دو دوربین هم کفایت می‌کند که رادیو گفت‌وگو، شبکه تلویزیونی شود.» حال سؤال این است الزامات برنامه‌سازی رادیو چه می‌شود؟
- این مطلب نمونه‌های خارجی نیز دارد. جالبی رادیو گفت‌وگو به شخصیت‌هایی است که در مناظره‌ها شرکت می‌کنند. دیدن این آدمها یا مناظره‌های سیاسی جذابیت دارد.
- اگر بخواهید خودتان را به عنوان مدیر رادیو گفت‌وگو نقد کنید چه می‌گویید؟
- اگر امکانات بیشتری آماده کنم اتفاقات بزرگتری در شبکه